

NOTAT

Bidrag til samråd om patientsikkerhed på de særlige pladser i psykiatrien.

Sundheds- og Ældreministeriet har anmodet Danske Regioner om at indsamle bidrag fra Regionerne, til besvarelse af samrådsspørgsmål om patientsikkerhed på de særlige pladser i psykiatrien.

Ministeriet har ønsket svar på følgende spørgsmål:

- 1) Hvordan regionerne sikrer, at alle patienter på de særlige pladser i psykiatrien får en handlingsplan, medicingennemgang, afrusningsbehandling samt følger op på patienterne, efter de er udskrevet?
- 2) Hvordan regionerne sikrer, at der følges op på patientsikkerheden på de særlige pladser i psykiatrien?
- 3) Hvordan regionerne håndterer det, når der gives påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed?

1) Hvordan regionerne sikrer, at alle patienter på de særlige pladser i psykiatrien får en handlingsplan, medicingennemgang, afrusningsbehandling samt følger op på patienterne, efter de er udskrevet?

Det formelle grundlag for handlingsplan, medicingennemgang, afrusningsbehandling samt opfølgning på patienter efter udskrivelse er følgende:

- Ifølge psykiatriloven skal alle patienter, der indlægges i en psykiatrisk afdeling, have en behandlingsplan. Det er formentlig behandlingsplaner, der tænkes på, når der i spørgsmålet er nævnt "handlingsplan".
- Gennemgang af patienternes medicin er beskrevet i *Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler* (vejledning nr. 9079 af 12. februar 2015), og formålet er at sikre en ensartet og høj patientsikkerhed ved ordination og håndtering af lægemidler.
- Med hensyn til misbrugsbehandling af patienter i de særlige pladser fremgår det af psykiatrilovens § 42a om oprettelse af de særlige pladser, at der under indlæggelsen bl.a. også skal gennemføres frivillig misbrugsbehandling af patienter med misbrug.
- Psykiatrien i de fem regioner forbereder udskrivning og opfølgning på udskrivning af psykiatriske patienter, jfr. reglerne i psykiatrilovens § 4a, der bl.a. omhandler udskrivningsaftaler og koordinationsplaner.

25-05-2021

EMN-2019-00119

1444961

- For patienter på de særlige pladser er der også krav om at udarbejde en samlet plan, jf. psykiatrilovens § 42 e og bek. nr. 1650 af 18/12/2017 om en samlet plan. Den samlede plan er et supplement til de øvrige eksisterende planer. Det er kommunen, der skal lave den med bidrag fra de særlige pladser. Planen skal foreligge senest 10 dage efter opholdets start, ligesom den løbende skal revideres.

Generelt sikkerhedsarbejde i regionerne:

I foråret 2020 undersøgte Psykiatrien i Region Midtjylland patientsikkerheden i de to afsnit ved hjælp af journalaudit og fokusgruppeinterviews. På baggrund af resultaterne af denne undersøgelse blev der igangsat lokale forbedringstiltag, som bl.a. har fokus på at sikre, at alle patienter på de særlige pladser får en handlingsplan og medicingennemgang.

For Psykiatrien Region Sjællands vedkommende kan det oplyses, at der i afdelingen anvendes en nyligt opdateret (ultimo april 2021) procesplan, som sammen med ledelsesmæssig opfølgning bl.a. sikrer, at personalet på de særlige pladser oplæres i og arbejder efter Region Sjællands og afdelingen Psykiatrien Syds retningslinjer, vejledninger og instrukser, der er udarbejdet i henhold til Sundhedsloven, Sundhedsstyrelsens vejledninger m.v.

I Region Hovedstadens Psykiatri udarbejdes der løbende kliniske retningslinjer, der beskriver tilgange, metoder og arbejdsgange. Indenfor de overordnede rammer udfører medarbejderne behandling ud fra deres grundlæggende faglige kvalifikationer og kompetencer baseret på uddannelse, oplæring og erfaring, ligesom fælles refleksion, sparring og supervision spiller en vigtig rolle.

I Region Syddanmark er der udarbejdet en forløbsbeskrivelse for patienter på de særlige pladser. Forløbsbeskrivelsen indeholder blandt andet oplysninger om modtagelse/indskrivning, behandlingsplan, misbrugsbehandling, udslusning/udskrivning mv. Formålet er at tilbyde forløb med ensartet struktur tilpasset de særlige behov, der karakteriserer den enkelte patient.

Handlingsplan:

Psykiatriloven foreskriver, at der skal udarbejdes psykiatrisk behandlingsplan senest en uge efter indlæggelsen. Der er også instruks om dette. Regionerne efterlever psykiatriloven, og indretter det videre forløb forskelligt inden for lovens rammer.

For eksempel i Region Hovedstadens udarbejdes den første behandlingsplan for indlagte patienter indenfor 24 timer. Den næste behandlingsplan udarbejdes indenfor 7 dage og revideres herefter ved behov eller hver 4. eller 6. uge, hvis indlæggelsen er meget langvarig.

Derudover er alle patienter med ophold på en særlig plads omfattet af en særlig plan, jf. psykiatrilovens § 42 e. Patientens handlekommune og afdelingen udarbejder planen i samarbejde med patienten.

Regionerne oplyser, at der desuden ligger der et grundigt materiale fra visitationen med beskrivelse af patientens problemstillinger, herunder misbrugsbehandling.

Medicingennemgang

Regionerne har opmærksomhed på patientsikkerhed med medicingennemgang som beskrevet i *Vejledning om ordination og håndtering af lægemidler* (vejledning nr. 9079 af 12. februar 2015).

For eksempel har Region Sjælland etableret en retningslinje for udvidet medicingennemgang for indlagte patienter i psykiatrien.

I Region Nordjylland har en læge (typisk den faste overlæge) altid indlæggelsessamtale, herunder medicingennemgang (der findes instruks), og senere gennemgang med mulighed for at supplere indlæggelsesjournal og videreudvikle den foreløbige behandlingsplan, der blev lavet ved indlæggelse.

Afrusningsbehandling:

Ifølge psykiatriloven kan patienter på de særlige pladser tilbydes misbrugsbehandling.

I region H visiteres patienterne på afdelingen for de særlige pladser ikke akut til en særlig plads, og de vil derfor typisk have gennemgået eventuel afrusning inden opholdets start. Afdelingen tilbyder dog afrusning, hvis der bliver behov herfor pga. pågående misbrug under opholdet. I øvrigt kan det bemærkes, at misbrugsbehandling er en integreret del af behandlingen, og at der på afdelingen er ansat personale med særlige kompetencer indenfor dette fagområde.

I Region Midtjylland er der tiltag til at sikre, at der tilbydes afrusningsbehandling til de patienter, hvor det er relevant. Der er etableret et samarbejde mellem de to afsnit for særlige pladser i Region Midtjylland for at sikre en ensartet brug af og dokumentation i patienternes planer.

I Region Nordjylland udarbejdes misbrugsanamnese på alle patienter. Misbrugsbehandlingen på de særlige pladser tilrettelægges individuelt ift den enkelte patient og kan ud fra en konkret vurdering omfatte:

- håndtering af den akut ruspåvirkede patient (afrusning)
- behandling af eventuelle abstinensstilstande forbundet med en forudgående anvendelse af misbrugsstof/-stoffer
- motivationsfremmende samtaler – typisk meget individuelt tilpasset rettet mod realistiske delmål (2 nøglepersoner på afsnittet har individuelle samtaler og gruppeforløb; flere har været på Dobbelt diagnoseuddannelse)
- kognitivt baseret adfærds- og samtalebehandling samt aktiviteter og miljøterapi (alle medarbejdere er en del af både adfærds- og samtalebehandling og aktiviteter)
- efter behov kontakt med eksisterende misbrugsbehandlere, og i forbindelse med udslusningsforløb kontakt til misbrugsbehandler, der skal tilknyttes efter indlæggelse

Opfølgning ved udskrivning

Udslusning fra de særlige pladser er reguleret i psykiatriloven, hvor en udslusningsplan skal sikre en god overgang fra afdelingen til egnet udslusningssted.

I udskrivningsaftale/koordinationsplan beskrives den konkrete opfølgning ved ambulant behandling, kommunale støttetilbud mv. samt konkrete aftaler og tilbud

Det sker bl.a. ved at afdelingen har en udførlig skriftlig plan der beskriver blandt andet sikring af kontakt til f.eks. videre ambulant behandling, fortsat misbrugsbehandling, til kriminalforsorg samt møde med og udslusning til evt. botilbud. Planen udarbejdes i samarbejde med patienten, handlekommune, eventuelt kriminalforsorg samt andre relevante aktører.

Desuden følges pt. med behandlingsdom af ansvarlig overlæge i forhold til dom.

2) *Hvordan regionerne sikrer, at der følges op på patientsikkerheden på de særlige pladser i psykiatrien?*

De enkelte regioner har taget en række forskellige initiativer, for at følge op på patientsikkerheden.

Sjælland:

Der er på de særlige pladser i Region Sjælland taget en række initiativer, der skal sikre, at der følges op på patientsikkerheden på de særlige pladser. De særlige pladser i Region Sjælland er blevet styrket lægefagligt, og der er iværksat tiltag til at etablere og optimere mere sikre arbejdsgange, samt ansættelse af nye medarbejdere i afsnittet. Derudover er der taget initiativ til kompetenceudvikling af den samlede medarbejdergruppe i afsnittet med særligt fokus på behandling af borgere med samtidig psykiatrisk lidelse og misbrug, supervision af personalet, uddannelse af indsatsledere i deeskalering for at forebygge eskalering af konfliktfyldte situationer, forbedret introduktion af nye medarbejdere samt revision af gældende retningslinjer. Det forventes, at disse initiativer vil medvirke til såvel at styrke patientsikkerheden som give større tryk og sikkerhed i medarbejdergruppen.

Region Hovedstaden:

Der er årligt i hele Region Hovedstadens Psykiatri ca. 1.700 rapporteringer om utilsigtede hændelser. Patientsikkerhed er en del af ledelsesansvaret, og der foregår et tæt samarbejde mellem patientsikkerhedsorganisationen og ledelse på alle niveauer.

Arbejdet med patientsikkerhed i Region Hovedstadens Psykiatri er organiseret således, at der er to risikomanagere centralt i Kvalitets- og Forbedringsafdelingen, der har det samlede overblik over de utilsigtede hændelser, og som koordinerer arbejdet med patientsikkerhed. Derudover er der en patientsikkerhedskordinator i hver af de ni psykiatriske centre, som varetager arbejdet med patientsikkerhed lokalt i centret.

Afdelingen for de særlige pladser hører under Psykiatrisk Center Nordsjælland, og her er der patientsikkerhedsansvarlige på alle afdelinger, herunder også på afdelingen for de særlige pladser. Risikomanagere, patientsikkerhedskordinatorer og patientsikkerhedsansvarlige arbejder tæt sammen om patientsikkerheden.

Der arbejdes systematisk med at følge op på utilsigtede hændelser. Utilsigtede hændelser vedrørende patienter med ophold på afdelingen for de særlige pladser sendes ugentligt til ledelsen på afdelingen samt de patientsikkerhedsansvarlige medarbejdere, der gennem forbedringsarbejdet, sikrer sig opfølgning og læring. Ved alvorlige og/eller dødelige utilsigtede hændelser laves dybdegående patientsikkerhedsanalyser, som resulterer i handleplaner, der efterfølgende implementeres.

Juristerne i Sekretariatsafdelingen i Region Hovedstadens Psykiatri læser herudover alle kritiske afgørelser fra både Styrelsen for Patientklager og Det Psykiatriske Patientklagenævn med henblik på opfølgning heraf.

På afdelingen for de særlige pladser arbejdes både pro- og reaktivt med patientsikkerhed. Der er f.eks. ansat en speciallæge i almen medicin, som med fokus på patienternes somatiske problemstillinger, iværksætter undersøgelse og behandling og dagligt går somatisk stuegang. Desuden understøttes sikre arbejdsgange i medicineringsprocessen, f.eks. ved brug af medicinscanner. Ved ansættelse og løbende herefter kvalificeres klinisk ansat personale gennem kurser og lokal introduktion i hjerte-lunge-redning og anden akut sygdom.

I Region Hovedstadens Psykiatri inddrages patient- og pårørendeperspektivet via repræsentation i det af direktionen nedsatte mødeforum Forum for Recovery, Patientsikkerhed og Tvang. Forummet skal sikre varetagelsen af patienternes ønsker og behov i Region Hovedstadens Psykiatri ved at tilvejebringe velfunderede og implementerbare beslutninger inden for recovery, brugerdeltagelse, patientsikkerhed og forebyggelse af tvang.

Patient- og pårørendeperspektivet inddrages desuden via interviews før dybdegående patientsikkerhedsanalyser, ligesom der deltager recoverymentorere i dybdegående patientsikkerhedsanalyser.

Region Nordjylland:

Der er ansat tværfagligt sammensat personale, der er fast overlæge, der er lægedækning døgnet rundt v. vagtfunktion, og der er altid udpeget en ansvarshavende sygeplejerske i alle vagter, døgnets 24 timer, som bl.a. også fordeler opgaver under hensyntagen til medarbejdernes kompetencer.

Alle faggrupper dokumenterer. Der er instruks om dokumentation i patientjournalen. Der er undervisning og sidemandsoplæring ift dokumentation.

Risikovurdering ift de enkelte patienter – voldsrisikovurdering (i de første 3 døgn i hver vagtskifte, herefter efter klinisk skøn) – selvmordsrisikovurdering (ved udgang/orlov)

Der foretages indberetning af utilsigtede hændelser.

Der forholdes løbende til sikkerheden og justeres ift indretning; fx arbejdes aktuelt på at flytte skærmningsområde, der er en lukket rygegård, hvor der altid er personale, når der er mere end en patient, og til tider er personale med til enkelte patienter.

Patienter tilses løbende i dagtid og aften; og de tilses tre gange i løbet af natten.

Der foretages altid en konkret vurdering ift udgang, herunder vurdering ved overlægen.

Ift mistanke om stoffer, er der skærpet opmærksomhed specielt ifm rygegården, og ved ændring i adfærd, biler på området osv. Derudover undersøges

patientstuer ved behov (mistanke om stoffer eller evt. farlige genstande). Personalet på afsnittet har en åben dialog med patienterne om, hvad de ser, og hvad de tror der er under opsejling ift stoffer.

Der er et team af medarbejdere omkring hver patient, som har mere et indgående kendskab til pt., hvilket ligeledes bidrager til at øge sikkerheden. Der holdes behandlings-/teammøde ca. hver 14 dag, hvor der gøres status på pt.

Region Midtjylland:

Psykiatrien i Region Midtjylland har i foråret 2020 gennemført en undersøgelse, hvor patientsikkerheden på de særlige pladser blev afdækket. Psykiatrien følger løbende patientsikkerheden i afdelinger og afsnit ved hjælp af data for udvalgte behandlingsmæssige tiltag via regionens BI-portal. Derudover afvikles årligt systematiske patientsikkerhedsrunder i afsnittene for særlige pladser på samme måde som i øvrige afsnit. Eventuelle utilsigtede hændelser, der indrapporteres til afsnit vedrørende de særlige pladser, behandles og analyseres lokalt i afsnittene, hvorefter der igangsættes relevante tiltag for at øge patientsikkerheden.

Region Syddanmark:

I hele Psykiatrien i Region Syddanmark og således også på De særlige pladser følges Sundhedslovens bestemmelser på patientsikkerhedsområdet, herunder arbejdet med organisatorisk læring til forbedring af patientsikkerheden. Det vil blandt andet sige, at der indrapporteres utilsigtede hændelser til brug for læring. Der er udarbejdet retningslinjer, der beskriver arbejdsgangen for indrapportering, sagsbehandling samt opfølgning på utilsigtede hændelser i Psykiatrien i Region Syddanmark, hvilket også De særlige pladser skal efterleve. Derudover indgår De særlige pladser på lige fod med Psykiatrien i Region Syddanmarks andre afsnit i forhold til deltagelse i proaktive patientsikkerhedsrundringer én gang årligt

3) Hvordan regionerne håndterer det, når der gives påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed?

Regionerne tager påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed meget alvorligt. Heldigvis har de færreste regioner oplevet at få påbud, men alle regioner er rustede til at tage hånd om en sådan situation, hvis det skulle forekomme og rette op. Regionerne indgår som udgangspunkt i samarbejdet med Styrelsen for Patientsikkerhed om styrelsens tilsyn med et læringsperspektiv.

Sjælland:

Generelt vil Psykiatrien Region Sjælland altid følge hurtigt og konkret op på evt. påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed, og så vidt muligt i samarbejde med styrelsen, så det bedst mulige resultat opnås. Det skal for god ordens

skyld bemærkes, at Psykiatrien kun meget sjældent har fået påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed. Det seneste påbud - forud for påbuddet til Afsnit S4 (de særlige pladser) - ligger således flere år tilbage.

Hovedstaden:

Region Hovedstadens Psykiatri har heller ikke modtaget påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed i nyere tid. Styrelsen for Patientsikkerhed fører tilsyn med behandlingssteder i Region Hovedstadens Psykiatri, herunder både proaktive og reaktive tilsyn. Tilsynsrapporter fra Styrelsen og henstillingerne heri tages til efterretning, og behandlingsstedet arbejder med henstillingerne som led i det løbende kvalitets- og forbedringsarbejde vedrørende patientsikkerheden. Hvis Region Hovedstadens Psykiatri skulle modtage et påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed, forventer Region Hovedstadens Psykiatri at indgå konstruktivt og med et læringsperspektiv i arbejdet med at sørge for, at de sundhedsmæssige krav igen bliver opfyldt, så påbuddet hurtigst muligt kan blive ophævet igen.

Region Nordjylland:

Region Nordjylland har ikke modtaget påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed. Skulle det ske, vil der, i umiddelbar forlængelse af et påbud, ledelsesmæssigt blive sikret, at påbuddet efterleves. Opfølgningen/efterlevelsen vil afhænge af et evt. påbuds karakter og indhold. Hvis muligt vil påbud umiddelbart efterkommes. Hvis et påbud nødvendiggør ændringer af mere omfattende karakter og kræver et større implementeringsarbejde, kan det evt. være relevant at udarbejde en handlingsplan for implementering, herunder med kompenserende initiativer.

Region Midtjylland

Afsnittene med særlige pladser i Region Midtjylland har ikke modtaget påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed. Skulle det ske, vil der blive udarbejdet en handlingsplan og et driverdiagram med henblik på iværksættelse af konkrete forbedringstiltag. Det vil endvidere blive undersøgt, om der mangler retningslinjer på området. Ledelse på relevante niveauer vil følge processen og sikre, at der føles op på læringen og sker vidensdeling på tværs af relevante enheder.

Region Syddanmark:

I tilfælde af påbud fra Styrelsen for Patientsikkerhed vil regionen udarbejde handleplaner og påbuddet vil blive efterlevet. Der har ikke været givet påbud til De særlige pladser i Psykiatrien i Region Syddanmark, men såfremt det

skulle ske, vil der straks blive fulgt op på dette, så påbuddet kan blive efterlevet.